

Referat fra møde mellem Banedanmark, Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, kommuner, Naturstyrelsen og KL d. 28. marts 2025

Deltagere

Banedanmark (BD)	Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV)	Kommuner og KL	Naturstyrelsen
• Sigrid Kistrup Ilsøe, biolog • Lene Bøgebjerg Bøgvaad, leder for Klimatilpasning • Stine Hansen, arealforvalter i Team Arealforvaltning, Nordjylland • Ingeborg Callesen, vejledning ift. afvanding	• Asger Petersen, teamleder i EU & Projekt • Anne Thane Christensen, specialkonsulent i EU & Projekt	• Jannik Seslef, projektleder i Assens Kommune • Jan Pedersen, projektleder i Varde Kommune • Esben Erhardsen Tarpgaard, sekretariat for Limfjordsrådet • Susanne Mortensen, sekretariat for Limfjordsrådet • Gunilla Ørbech, Enhed for grøn trepart i KL	• Anne Revald, chefkonsulent i Naturprojekter • Magnus, praktikant • Simon Bo Sørensen, projektkonsulent i Naturprojekter

Dagsorden

1. Velkomst og præsentation bordet rundt, v. Asger Petersen (SGAV) og alle
2. Beskrivelse af den samlede udtagningsindsats v. Asger Petersen (SGAV)

Gennemgang af præsentation med fokus på:

- Politiske mål (Aftale om et Grønt Danmark jf. præsentation)
- Udfordringer der skal løses
- Proces for typisk udtagningsprojekt med vådgøring

Afledte spørgsmål:

Et særligt OBS-punkt for BD er, hvor præcis den beregnede (forventede) vandstand er ift. den faktiske vandstand, når projektet er afsluttet. For BD kan selv en lille difference mellem den beregnede og den faktiske vandstand have en stor betydning for banens stabilitet og dermed sikkerhed. Banerne er i stor udstrækning anlagt samtidigt med de store dræninger. Fortsat dræning kan derfor være en forudsætning for banens stabilitet. Samtidig kan den lange levetid for banen (125 år) være udfordrende for denne type projekter, da der skal tages højde for flere variable parametre og forventede ændringer af disse over tid - såsom stigende grundvand.

Derfor er BD interesseret i at afklare, hvordan vandstanden fluktuerer i eksisterende udtagningsprojekter, og hvor stor differencen er mellem den beregnede og den faktiske vandstand.

Føres der kontrol/overvågning med projektet efter afslutning?

- Der er ikke krav om at føre kontrol eller overvåge et afsluttet projekt, og efterfølgende overvågning er ikke tilskudsberettiget.
- Fsva. afværgeforanstaltninger, der er nødvendige for at projektet kan gennemføres, afholdes etableringsomkostninger af projekttilsagnet. Evt. efterfølgende drifts- og vedligeholdelsesomkostninger af afværgeforanstaltninger er dog ikke tilskudsberettiget.
- Kommunerne fører kun tilsyn med afsluttede projekter, hvis der kommer henvendelser fra f.eks. borgere eller lodsejere.
- BD orienterede om, at de er ved at opsætte [yderligere 1200] vandstandslogger langs banenettet. BD vil ifm. nærliggende/tilstødende lavbundsprojekter formentligt selv holde øje med vandstand. Data er tilgængelige på Danmarks Miljøportal.

Hvordan monitoreres effekten af udtagningsprojekter?

- Generelt bliver der ikke gennemført monitorering eller kontrol efter et projekt er afsluttet. Det er beregninger af bl.a. effekt og vandstandsforhold der ligger til grund for projektet.

Aftale:

- SGAV vil undersøge, om det i tilskudsordningerne vil være muligt at finansiere indkøb af udstyr til efterfølgende monitorering af f.eks. vandstanden, hvis det er en forudsætning for, at et projekt kan gennemføres.

3. Beskrivelse af forvaltning af banenettet, sagsbehandling og samarbejdet med projektejdere v. Banedanmark

Tredjepartshenvendelser starter hos Team Arealforvaltning, som består af geografisk opdelte enheder på landsplan. Her vurderer arealforvaltere, hvilke fagkontorer der konkret skal involveres ift. granskning og høring. Projektejdere kan kontakte BD via arealer@bane.dk eller hovedpostkassen att. Team Arealforvaltning.

Som udgangspunkt ser BD altid positivt på denne type henvendelser, men BD skal altid følge § 24 i Jernbaneloven. Desuden accepterer BD ikke tinglysninger på deres arealer (førsteprioriteten på deres arealer er altid sikker drift af banen). Ifølge § 24 stk. 3 i Jernbaneloven kan der ikke uden tilladelse fra infrastrukturforvalteren (BD) *ledes vand til banen eller dennes grøfter, herunder ved opstemning*. Det betyder, at BD altid er påtaleberettiget ift. Jernbaneloven. Ift. Vandløbsloven er BD som bredejere ved

gennemløb høringsberettiget ift. alle ændringer opstrøms for banen samt evt. ændringer, der kan påvirke banen – uagtet afstanden til banen. Kommunerne er myndighed i denne forbindelse.

Efter modtagelse sender BD projektet i intern stjernehøring, som typisk tager én måned, hvis projektet er gennemarbejdet og fuldt oplyst. Ved komplicerede projekter (kategoriseret "komplekse projekter") vil sagsbehandlingen typisk tage længere tid, og der vil blive tilkøbt en projektleder fra BD, som skal finansieres af tredjeparten (projektejeren).

Denne type projekter vil ofte blive kategoriseret som komplekse projekter, da jordbundsforholdene ofte er dårlige pga. det høje kulstofindhold. Fokus er altid sikring af banens stabilitet og dermed sikkerhed.

I materialet til BD, skal projekter dokumentere, at projektet ikke vil påvirke banen, og såfremt det gør, skal materialet indeholde forslag til afværgeforanstaltninger. Det vil være en fordel, hvis projekter benytter en rådgiver med erfaring ift. samarbejde med BD.

- Overvej om det kan skrives ind, at det er en fordel, hvis rådgiveren har erfaring med projekter, der involverer BD, når der indhentes tilbud/projektet sendes i udbud.
- På www.bane.dk findes en beskrivelse af normer (norm for afvanding: BN1-11-1).

Der er et ønske fra kommunerne og Naturstyrelsen om klarhed over, hvem de skal kontakte, og om BD kan deltage i afklaringsmøder med rådgiver om f.eks. nødvendige afværgeforanstaltninger. Behovet er særligt hos de kommuner med mindre erfaring med denne type projekter.

Aftale:

- BD og SGAV undersøger, om der skal udarbejdes et kontakt- og procesoverblik til kommunerne som indeholder:
 - Hvornår og hvordan inddrages BD
 - Hvad skal materialet indeholde (hvad bør projekter forholde sig til inden de henvender sig)
 - Hvilke udgifter kan dækkes af projektet (f.eks. projektleder hos BD og monitorering af vandstand efter projektet er etableret).
- SGAV vil undersøge, om udgifter til en sådan projektleder er støtteberettiget under tilskudsordningerne.

4. Beskrivelse af cases om samspil mellem udtagingsprojekter og banenettet fra NST og kommuner

Naturstyrelsen præsenterede eksempler fra Tinglev Mose, Ryomgård/Tjerrild Å (langs letbanen i Aarhus) og Vemb Enge (på vej i udbud til forundersøgelse – dialog med BD vil være en fordel inden det sendes ud) og spurgte til mulighederne for at overtage nogle af BDs arealer – f.eks. omkring Rødby Havn.

Derudover blev der præsenteret eksempler fra to kommuner. Eksemplerne illustrerede, hvordan erfaringsniveau med udtagingsprojekter spiller en væsentlig rolle ift. processen og i sidste ende realiseringen af projekterne. I det ene eksempel inddrog en erfaren projekter fra kommunen BD i rette tid, hvilket var medvirkende til både en god dialog og gode løsninger; i det andet eksempel var projektet præget af svær fremdrift grundet bl.a. vanskelig dialog (primært på mail) mellem en mindre erfaren projekter og BD.

Det sidste eksempel understreger behovet for vejledning til projektere ift. den gode proces og inddragelse af BD.

- BD vil gerne deltage i formøder som sparringspart, hvor de kan vejlede ift. forundersøgelsen. De kan ikke rådgive, derfor er det projektejerens rådgiver, der skal udføre undersøgelser, beregninger, projektering mv., som BD efterfølgende vil gennemgå og godkende.
- BD sender ingen standardsvar, da der er altid foretages en konkret vurdering af sagen/projektet.

Aftaler:

- BD vil internt opfordre deres kollegaer til at invitere projekterne og deres rådgivere til formøder, når projekterne er komplekse.
- Såfremt der fremadrettet kommer mange af denne type projekter vil BD vil undersøge muligheden for at fastlægge en procedure for håndtering af disse projekter.

5. Drøftelse af, hvad der skal til for at sikre effektivt samarbejde om de mange projekter, der skal gennemføres

Det er ikke muligt at sætte et generelt afstandskrav for, hvornår et vådlægningsprojekt kan påvirke banen. Derfor opfordrer BD til, at projektere altid kontakter BD. Det bemærkedes, at selv projekter 200 meter fra banen kan have betydning ved oversvømmelser/ekstremnedbørshændelser.

- Selvom der ikke er en "banebyggelinje", kan der ikke ledes vand til banen eller omkringliggende grøfter, herunder ved opstemning jf. § 24 stk. 3 i Baneloven.
- BD er særligt opmærksomme på vigtige drænrør, grøfter og drænopland. Det understregedes, at banen altid skal kunne afvandes.
- Det blev drøftet, om der skal udarbejdes generelle "guidelines" for, hvornår projektledere skal være opmærksomme på banen ift. vådlægningsprojekter. Det blev konkluderet, at det som regel altid vil blive afklaret under forundersøgelsen, hvor rådgiveren kortlægger hydrologien i oplandet.

BD er interesseret i tidsplan og skala for udtagningsprojekter, da det ellers er vanskeligt for dem at vurdere ressourcebehov ift. fremtidige projekter.

- Udtagningsprojekter findes på nationalt plan, men der er regioner med større potentiale for udtagning (både ift. udbredelse af kulstofrige arealer samt indsatsbehov ift. kvælstof- og fosfor).
- **OBS:** Hvis der planlægges mange projekter på kort tid i samme region, har BD behov for at blive forvarslet, så de har mulighed for at prioritere deres ressourcer internt.
- Der er pt. (status pr. november 2024) forundersøgelser på ca. 43.000 ha ift. lavbundsindsatsen. Forventningen er, at der de næste 6 år vil komme projekter på yderligere ca. 100.000 ha. Kommunernes omlægningsplaner vil efter planen være klar ved udgangen af 2025. Derefter bør det være muligt at kunne lave en vurdering af hvor mange der involverer banen. Omlægningsplanerne og projekterne vil fremgå af [MARS](#).

Aftaler:

- KL og SGAV vil undersøge, hvordan BD kan blive forvarslet om projekter, der planlægges ifm. omlægningsplanerne.

Det blev drøftet, om BD på baggrund af en screening af overlappet mellem kulstofrig lavbundsjord og banearealer ville kunne vurdere, hvilke områder der har potentiale for udtagning, og hvilke der ikke har ift. banenettet.

Det mener BD ikke er en mulighed, da det altid vil kræve en konkret vurdering af de enkelte projekter.